

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Снежана Атанасова Попова, преподавател във Факултета по педагогика на Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен **'доктор'**

в област на висше образование

1. Педагогически науки

професионално направление

1.2. Педагогика

докторска програма

Теория на възпитанието и дидактика (Социална педагогика).

Автор:

Мария Маркова Величкова

Тема:

Социално-педагогическа работа с деца-роми

Научен ръководител:

Доц. д-р Албена Александрова Овчарова – Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-754 от 13.02.2020г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Социално-педагогическа работа с деца-роми“ за придобиване на образователната и научна степен **'доктор'** в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма Теория на възпитанието и дидактика (Социална педагогика).

Автор на дисертационния труд е Мария Маркова Величкова – докторантка в редовна форма на обучение към катедра „Педагогика и управление на образованието“, с научен ръководител Доц. д-р Албена Александрова Овчарова от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Докторантът е представил необходимите документи, свързани с процедурата за защита на дисертационния труд. Приложени са:

- дисертационен труд на тема: „Социално-педагогическа работа с деца-роми“, който се състои от 232 страници, от които 188 страници основен текст, 10 страници библиография (включваща общо 177 източника, в това

число 149 на кирилица, 17 на латиница и 11 интернет ресурса) и 34 страници приложения;

- автореферат на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен ‘доктор’;
- европейски формат на автобиография.

Кандидатът за образователна и научна степен ‘доктор’ Мария Величкова е родена на 20.10.1983г. Средното си образование завършва през 2002 година в Математическа гимназия „Константин Величков“, гр. Пазарджик (Математика с интензивно изучаване на английски език, физика и информатика). През 2007 г. придобива ОКС Бакалавър по Социална педагогика в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Мария Величкова получава магистърска степен по Бизнес комуникации и връзки с обществеността през 2009г. и по Комуникативни нарушения на развитието (2015г.) в ПУ „Паисий Хилендарски“.

От март 2016г. до март 2019 година е докторант в редовна форма на обучение по докторска програма Теория на възпитанието и дидактика (Социална педагогика), с научен ръководител доц. д-р Албена Александрова Овчарова.

Докторантът Мария Величкова има осем годишен професионален опит (от 2002 до 2010г.) в сферата на търговията, промишлеността и хотелиерството. В периода от 2010 до 2014 г. работи към фондация „Панацея“ като социален работник (сътрудник на терен).

От март 2015 до декември 2015 г. работи по проект „Изграждане на Общностен център в Община Пловдив (социална сфера) като социален работник – консултант в услугите „Формиране и развитие на родителски умения“ и „Семейно консултиране и подкрепа на бъдещи родители, родители и деца“.

В периода октомври 2016 – септември 2018г. работи като социален работник – консултант в услугата „Семейно консултиране и подкрепа“ в Община Пловдив - Общностен център за деца и семейства – Пловдив (социална услуга, финансирана по ОПРЧР).

Участва като член на „Екип за иновативни образователни технологии“, в периода май 2017 - декември 2018 към Факултетски проект „Иновативна образователна среда“, фонд „Научни изследвания“ 2017/2018, Пловдивски университет, Педагогически факултет.

От април до май 2019 година взема участие като докторант член на експертна група към НАОА. Член е на СУБ, секция „Педагогика и психология“, София.

Кариерното развитие на Мария Величкова като социален работник на терен и социален работник- консултант спомага за адекватното ѝ ориентиране в значима за усъвършенстването на социалнопедагогическата теория и практика проблемна област.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд е фокусиран върху изследване на твърде актуален и значим проблем. Актуалността се определя от обстоятелството, че въпросът за спецификата на социално-педагогическата работа с деца-роми и тяхното „включване“ в образователния процес, въпреки множеството изследвания във визираната научна област, осъществените държавни политики и дейностите на практикуващите специалисти от различни професионални области през последните повече тридесет години, все още не е намерил своето адекватно решение в контекста на съвременната образователна парадигма.

Богатият професионален опит на Мария Величкова като социален работник на терен в кв. Столипиново, гр. Пловдив съдейства за утвърждаване на нейната личностна мотивираност и насочеността на научно-изследователските ѝ търсения и резултати.

Значимостта на разработката е свързана с това, че проблемите за отпадането на ромските деца от образователната ни система и училищната им адаптация все още не са намерили своето адекватно решение, въпреки многообразните инициативи и дейности в тази посока. Именно поради това представеното дисертационно изследване е ценен принос в социалнопедагогическата теория, тъй като предлага за обсъждане ключови компоненти, детерминиращи ефективната реализация на процеса на социално-педагогическата работа с деца-роми.

Темата е дисертабилна и представя нов поглед върху въпроса за спецификата на социално-педагогическата работа с деца-роми, на чиято основа са обособени конкретни практически решения на редица проблеми, възникващи в процеса на тяхното обучение и произтичащи от необходимостта за търсенето на нови форми и методи за активно включване на учениците от ромски произход в образователния процес.

3. Познаване на проблема

Кандидатът за образователна и научна степен ‘доктор’ Мария Величкова демонстрира отлично познаване на конкретните практически измерения на състоянието на проблема в съвременното българско общество и висока степен на научна информираност за начина, по който визирият проблем е разработен в научната литература. В дисертационният труд присъстват и традиционни схващания, и редица новаторски идеи. Налице е богат анализ на авторови подходи и теоретични постановки.

Прави изключително добро впечатление силната личностна позиция на докторант Мария Величкова и умението ѝ творчески да интерпретира значими научно-приложни въпроси, свързани с конкретната тема на дисертационния труд.

4. Методика на изследването

Дисертационният труд има ясна парадигмална определеност. Основните параметри на изследването (предмет, цел, задачи, хипотези) са формулирани прецизно и свидетелстват за високо ниво на научно-изследователска компетентност на докторанта и силно изразено личностно отношение към разглежданата проблематика.

Използваната методика на изследване съответства на поставените изследователски задачи. Подбрани са подходящи методи за: *теоретично изследване* – теоретичен обзор, анализ, синтез, подбор и проучване на нормативни документи, систематизиране, обобщение, вторичен/мета анализ на резултати от други изследвания; *емпирично изследване* – провеждане и анализ на групова социално-педагогическа работа, анкетно проучване, експертна оценка и *статистически методи за обработка на получените данни*.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Представеният за рецензиране дисертационен труд е структуриран в пет глави и съответните параграфи и подпараграфи към тях. Дисертационният труд съдържа още увод, изводи и препоръки от дисертационното изследване, заключение, списък на използваната литература, приноси на дисертационното изследване и 5 приложения. Общият обем на дисертационния труд е 232 страници (с приложенията). От тях 188 страници са основен текст, 10 страници библиография (включваща общо 177 източника, в това число 149 на кирилица, 17 на латиница и 11 интернет ресурса) и 34 страници приложения.

Структурата на дисертационния труд е логически свързана с темата и дава възможност да се открият по-осезателно научните и научно-приложните аспекти на изследването. Така използваната структура на дисертационния труд допринася за последователното и научно обосновано интерпретиране на проблема за изясняване същността и спецификата на социално-педагогическата работа с деца-роми.

В увода докторантът умело обосновава актуалността на темата и подчертава, че основната цел на дисертационното изследване е насочена към проучване, анализиране, систематизиране, обобщаване и представяне на някои особености и възможности на груповата социално-педагогическа работа с деца-роми.

Уводът успешно изпълнява своето предназначение – да докаже, че избраната тема заслужава конкретния изследователски фокус, да очертае основните нерешени аспекти на проблема, както и да установи отправните точки за провеждането на емпиричното проучване.

В първа глава на дисертационния труд са разгледани отношенията социална педагогика и социално-педагогическа работа, както и социална педагогика и социална работа. Основателно се приема, че социално-педагогическата работа е частта от социалната работа, която осъществява психо-педагогическа и социална подкрепа и придружаване на деца, младежи и възрастни, в процеса на преодоляване на техните социални и лични трудности, като е базирана теоретично на социалната педагогика в по-интегративен аспект.

Във втора глава на дисертационния труд се изяснява спецификата на социално-педагогическата работа с лица от ромски произход. Съвсем основателно, в съответствие с темата на дисертацията Мария Величкова правилно е отделила значително място на изясняване на държавните политики и отдиференциране на отговорните институции за интеграцията на ромите в Р. България; за някои специфични социално-педагогически подходи за работа в ромска общност; за ромските медиатори; за характерните особености на мобилната социална работа /работа на терен/ в ромска общност и пр.

В трета глава на дисертационния труд фокусът е върху особеностите на социално-педагогическата работа с деца-роми. Последователно и задълбочено се разкриват спецификите на образователната интеграция на децата-роми като социално-педагогически проблем; ключовите особености на ромските общности, ромските семейства и образователните им нагласи; прави се характеристика на училищната адаптация на децата-роми като социално-педагогически проблем.

Четвърта глава на дисертационния труд е посветена на дизайна на емпиричното изследване. Ясно са формулирани целта, задачите и хипотезите на изследването. Използваната методика съответства на поставените изследователски задачи. Подбрани са подходящи методи за обективизиране на съответната научна информация и данни.

В пета глава на дисертационния труд се прави задълбочен и научно обоснован анализ на резултатите от емпиричното изследване. Резултатите от емпиричното изследване са представени много прецизно и коректно от докторанта. Научният анализ на получените емпирични данни е на високо професионално развище и отразява основните компоненти на изследвания проблем. Направените изводи и обобщения са релевантни на предложените анализи. Конкретните теоретически аспекти на изследването и практически изводи придават цялостност и завършеност на изследването, което има теоретико-приложен характер.

Като цяло, в съдържателно отношение отделните аспекти на дисертационната тема са разработени от автора компетентно, задълбочено и детайлно. Анализът на съществуващата научна литература по въпроса е на високо ниво и е последван от силната авторова позиция на докторанта. В разработването на дисертационния труд Мария Величкова проявява научна

компетентност и добросъвестност, задълбоченост и прецизност, критичност, практически усет и съобразяване с новите тенденции в социално-педагогическата теория и практика.

Обобщено, бих искала да подчертая, че изследователският процес е осъществен цялостно, което проличава особено убедително в постигнатото единство – между поставените задачи и структурата на дисертационния труд; между формулираните критерии за оценка на резултатите и последователността при описанието и анализирането на обработените емпирични данни; между формулираните хипотези и спецификата на проведеното емпирично проучване.

Дисертационното изследване предоставя научни данни и факти, както и теоретични концепции, които са съществена част от конструирането на основните компоненти от методологическата обосновка на социално-педагогическата работа с деца-роми.

Приносите на дисертационния труд са от научно-приложен характер:

- *Направено е обстойно изследване на актуалните теоретични и практико-приложни основи на социално-педагогическата работа с лица от ромския етнос;*
- *Осъществено е апробиране на авторски социално-педагогически групов модел за работа с деца-роми, като резултатите са проверени чрез проучване на специалисти от образователната система;*
- *Конструиран е Технологичен модел за групова социално-педагогическа работа с деца-роми във възрастта 3-7 години за повишаване на готовността им за училищно образование.*

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

По тематиката на дисертацията Мария Величкова представя 5 публикации през 2017, 2018 и 2019 година. От тях 3 са самостоятелни и две - в съавторство. Една от статиите е под печат. Тематиката на научните разработки е свързана с дисертационния труд.

7. Автореферат

Авторефератът отразява пълно и точно съдържанието, основните резултати и научните приноси на дисертационния труд.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Убедено препоръчвам на автора да предложи дисертационния труд за отпечатване, за да може резултатите от извършената сериозна научно-изследователска дейност да станат известни за широк кръг от специалисти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на **всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Факултета по педагогика, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Мария Маркова Величкова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Теория на възпитанието и дидактика (Социална педагогика), като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Мария Маркова Величкова в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма Теория на възпитанието и дидактика (Социална педагогика).

8.03.2020г.

Рецензент:

(доц. д-р Снежана Попова)